

ВАРЧЕНКО О.М., д-р екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ АКТИВІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВНЗ АГРАРНОЇ ОСВІТИ У ПОШИРЕННІ ІННОВАЦІЙ

Посилення конкуренції на внутрішньому та зовнішньому ринку сільськогосподарської продукції та продовольства, а також європейська орієнтація країни вимагають активного впровадження у виробничу діяльність товаровиробників аграрного сектору економіки інноваційних розробок, особливо малими та середніми підприємствами. При цьому посилюється висока залежність вітчизняних виробників від розробок зарубіжної селекції як у рослинництві, так і тваринництві, засобах захисту, технічних ресурсах, тощо. Водночас, численні українські науково-дослідні інститути та навчальні аграрні заклади проводять перспективні наукові дослідження, які характеризуються високими результатами, але не завжди знаходять шляхи для впровадження у виробництво.

У зв'язку із цим існує необхідність у активізації діяльності аграрних університетів а науково-дослідних установ у створенні та забезпеченні функціонування інноваційних інтегрованих структур (агротехнопарків, кластерів) у систем «виробництво-освіта-наука». Нами встановлено, що перші спроби вітчизняних вищих навчальних закладів аграрної освіти вже зроблено, однак поширення та розширення ця діяльність не набула. Так, наприклад, Миколаївський національний аграрний університет є співзасновником єдиного на півдні України Наукового парку «Агроперспектива» (2013 р.), освітньо-інноваційного кластеру «Агротехніка» та національного інноваційного кластеру «Родючість ґрунтів». У поширенні наукових розробок серед сільськогосподарських товаровиробників необхідно виділити також Житомирський агроекологічний університет, яким створено еколого-рекреційний комплекс «Відродження» (центр відновлювальної енергетики).

Окрім цього, на базі національного університету «Києво-Могилянська академія» створено та функціонує кластер «Українська продовольча долина». На нашу думку, саме аграрні університети та науково-дослідні інститути повинні стати інтеграторами у створенні структур по розробці та поширенню інноваційних розробок. Ці інноваційні структури повинні об'єднати в собі наукове ядро, освітню систему та виробничий комплекс в єдиному інтегрованому науково-виробничому формуванні. Про необхідність створення інтегрованих інноваційних структур (агротехнопарків, кластерів) на регіональному рівні доводить також те, що українськими виробниками органічної продукції самостійно створено «Український органічний кластер».

Агротехнопарки, кластери дозволять встановити економічні, технологічні, організаційні, наукові зв'язки між сільськогосподарськими товаровиробниками, переробними підприємства, аграрними освітніми та науковими закладами, покращити не лише матеріально-технічну базу наукових досліджень, але й скоротити час на впровадження інноваційних розробок та забезпечити конкурентоспроможність агропродовольства.

Безперечно, створенні нині інноваційні структури за типом агротехнопарків та кластерів не набули завершеної організаційної форми та не забезпечили реалізацію цілей, які ці структури забезпечують у провідних країнах світу. З цією метою розглянемо специфіку організації та функціонування кластеру Vitagora, який створено у 2005 р. при Діжонському інституті агрономії, харчових технологій та навколишнього середовища (Франція). Місією кластера є об'єднання різних операторів агропродовольчого ланцюга «від лану до столу» в мережу, у якій складовими діяльності виступають такі види діяльності «навчання-дослідження-бізнес».

Зазначимо, що нині до кластеру входить 342 члени, із них 220 компаній малого та середнього бізнесу (82%) та 12500 науковців, які представляють різні сфери сільськогосподарського виробництва, переробки та зберігання, утилізації та повторної переробки, охорони здоров'я тощо. Основною метою діяльності цього кластера є пропозиція для споживачів продукції, яка є смачною, здоровою та виробленою із дотриманням принципів сталого розвитку. Кластер здійснює різні напрями діяльності: пошуки нових джерел білка, функціональне харчування, альтернативні джерела енергії, підтримка товаровиробників у захисті інтелектуальної власності, проведення маркетингових досліджень, організація спільних заходів щодо дифузії інновацій тощо.

Цікавим є те, що ініціатором створення кластеру Vitagora став уряд Франції, однак це рішення було прийнято на основі десятирічної діяльності Діжонського інституту, а також відділення академії аграрних наук Франції, яке функціонує у Діжоні та потужних у Бургундії зерновим кооперативом (Dijon cereals) по пошуку та виконанню інноваційних розробок на запити безпосередніх товаровиробників, що стало основою для встановлення тісних зв'язків із виробниками. Отже, були створені передумови та умови до створення такого кластеру.

Щодо фінансування діяльності кластеру, то нині 50% забезпечується державою (10% із державного бюджету, інша частина регіональних бюджетів), а 50 % це внески та кошти залучені через реалізацію різних інноваційних проектів. Зазначимо, члеські внески сплачуються щорічно відповідно до чистої виручки (тобто після сплати податків з обороту), зокрема, великі підприємства в середньому у рік сплачують 12 тис.євро. Кластер Vitagora створено в формі асоціації, у якій координує діяльність рада асоціації. До ради асоціації входять по одному представнику від кожної групи учасників за галузевою ознакою.

Вважаємо, що ВНЗ аграрного профілю нині повинні активно вивчати зарубіжний досвід та забезпечувати його імплементацію у вітчизняній практиці щодо створення інтеграційно-інноваційних структур у системі «виробництво-освіта-наука», що сприятиме консолідації результатів наукової діяльності науково-дослідних організацій, ВНЗ аграрного профілю та їх поширенню серед сільськогосподарських і переробних підприємств, що в кінцевому рахунку забезпечить ефективність та конкурентоспроможність їхньої діяльності.

УДК 338.33:631.11:502.131.1(1-22)

КРИВОРУК Б.М., здобувач

Білоцерківський національний аграрний університет

ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Очевидно, що сільські території стають інвестиційно привабливими по мірі диверсифікації виробничої діяльності аграрних підприємств та розвитку несільськогосподарських видів діяльності. Практика функціонування агропідприємств переконує, що у моногалузевій структурі сільської економіки інвестиції вирішують проблеми розвитку сільськогосподарського виробництва, практично не впливаючи на соціальну сферу

Результати дослідження розвитку сільських територій Київської області доводять, що у тих районах, де сільськогосподарське виробництво є єдиним видом економічної діяльності, виникають об'єктивні передумови до послаблення територіального розвитку та збільшення числа незайнятого в суспільному виробництві сільського населення, серед